

V.

**Condica de porunci, corespondențe, judecări și cheltuieli
a lui Constantin Mavrocordat ca Domn al Moldovei
(1741-2).**

După original, în Biblioteca Academiei Române.

Condica de cărți de poroncă și de tot felul dea trebuință ce s'au dat din parte Divanului în anul d'intăiu a Domniei Mării Sale Domnului Costandin Nicolae Voevodă; ce s'au început de la Săptemvrie, vlet 7250 [1741], la al trisprăzece ani a al cincile Domnie și la întâiul an a al doile Domnie a Moldovii, — cari să încheie până la sfârșitul lui Dechemvrie, let 7251 [1742].

1. 29 Octombrie 7238 (1729). Grigorie-Vodă, «la boiarii noștri, starost[ele] de Putna și la părcălabii de Bacău și la alți vamiș». S'au plîns «oamin[i] de Comănești și din Dăr-mănești, dzăcând că, mergând ei de-ș aduc căți puțuntea scumpie și căt[e] un vas de vin din ȝos, saū viti când s'au trecut în Țara Unguriască, n'au avut obiceiū să dea vamă ca alt[ă] țară, iar acum îi supără și-ī vămuescu, asemenea cum și pe alți pământen[i]». Să facă după vechiul obiceiū. — Fol. 9 V^o-10¹.

2. 3 Novembre 7243 (1734). Constantin-Vodă arată că a venit la el «Sava vătavul de străjeri de la Comănești și aū jeluit, dzăcând precum la dănsul este peceate străjăi de Comănești, și or-icine ar merge în Țara Unguriască, vrând să

¹ Pe fol. 10 V^o, se menționează un ordin de la Grigore-Vodă (14 Decembrie 7238=1729), în care li se iartă și cei «2 pot., 2 oc[ă] vin di car de vasăl[e] lor». — Pentru scumpia celor din Comănești, alt act pe fol. citat: «numai când s'a tãmpla să ducă scumpie în Țara Unguriască, atuncea să plătiască vama și părcălabie... Așjidir[e] și pentru vite, boi, vač, caī, č-ar vinde la neguțitorii stre-in[i], din Țara Unguriască, iarăș să li dea vamiși pađ[e].» Drepturile lor în amîndouă privințele le arată și Enachi Roset Vel Păharnic, care e Vel Vameș, și cine a fost înainte de dînsul. Nu dădeaū vamă «nič de peaști ce ș'ar aduč[e] pentru triaba casălor lor... Așjidir[e] și pentru cărăușii č-ar aduč[e] or-ce fel de scupie din țară, or[i] vin, or pești, or scupie, or băcălie, saū or ce fel de negoț ar fi, să triacă pe la Comănești, pe toț să-ī discarce acolo, și să încarce ei tot negoțul și să-l ducă în Țara Unguriască saū und[e] ar fi voia neguțitorilor.» Fusesse trimeși cu jalba la Iordachi Cantacuzino Vel Vornic, și el adevărise astfel obiceiul.

triacă pe acolo, el aŭ avut obiceiŭ vechiŭ de punea pecete străjii pe peç[e]tluitur[ă] și lua câte doi ban[î] de peç[e]te, și dintr'acii 2 ban[î] un ban aŭ avut obiceiŭ să ià pârçălabii de Bacău și un ban vameșii și a trie ban dintr'acii doi ban[î] (*sic!*) aŭ avut obiceiŭ de lua vătavul de străjări pentru peç[e]t[e]. De un an, ieău totul pîrcălabii. Domnul află că i se cuvine și vătavului, avînd pecetea, și «fiind și el purtător de grij[ă] acolo . . . Să-ș ia și el a trie ban dintr'acii doi ban[î], după obiceiŭ.» — Fol. 9 V^o.

3. 7246 (1737-8). Carte de scutire pentru Costandin Cantacozino Vel Armaș, «feçorul lui Matei Cantacozino Măguria-nul din Țara-Rumânească», care «s'aŭ căsătorit aice, luînd iarăș fată de boiar mare, a dum. Iordachie Cantacozino Vel Vornic», și «s'aŭ făcut pămintean aice». Pomenită o carte analogă, de la Constantin Mavrocordat, din 7243 (1734-5)¹. — Fol. 56.

4. 5 Novembre 7246 (1737). «Carte» a lui Grigore-Vodă «pentru podvoz, olăcării, dată panțirilor de Comănești, să-s apere, nim[e] să nu-s atingă de dănșii, niç să între a-î ġud[e]ca nim[e], saŭ a-î ġlobi, și niç cu un fel de angărie să între în satul lor, făr d[e] căt, când s'a tămpla vr'o priç[i]nă între dănșii, căpitanul lor să-î tremeit[ă] aiç, la dumnealui Hatmanul, și dumnealui să le caut[e] ġud[e]cata.» — Fol. 10 V^o.

5. 2 Ianuar 7249 (1741). Grigore-Vodă, «oamenilor rumăn[î] și Armenilor tîrgoveți de Roman, să fie volniç a popri pe oamen[î] strein[î] saŭ Turci de Roman, car[î] vînd pește sărat cu oca de mână, pe toț să-î popriască . . . : cu oca să nu fie volniç a vinde, făr căt cu diriticata, tîrgoveții de acolo, cu prețul ce s'or putè tocmi . . . Așjidirea întăritură și de la Măriiia Sa Costandin Voevod pentru pește și băcălii, alții strein[î] să nu fie volniç a vinde cu oca, făr căt cei de tîrgu; l^t 7243 [1735], Fevruarie 5.»

6. 4 Maiŭ 7249 (1741). Grigore Ghica, lui Costachi Razul Hatmanul saŭ «pârçălabul Hătm[ăniei]», pus de el: să poată lua «șugubin[ă] și tîlhușagur[î] și alte priç[i]ni, și vite de pripas la căp[i]tan[î] și la călăraș, la săimen[î] și la toț Țiganiŭ, după obiceiŭ, și a-î certa și a-î ġlobi, fieștecare după vina

¹ Cf. *Genealogia Cantacuzinilor*, p. 118.

lor.» — 7. «Însă cu cheltuelil[e] să nu super[e] goștinarii pe oamenii, fără cât fân[ul] să-l dè și mâncar[ea] lor, ce s'ar întâmpla să aibă omul, iar carne sau grăunță de cai să nu ăare la oamin[i], ce să-ș cumpere cu ban[i].» — 8. Pentru un boi luat «pentru pivniceritul a doi vas[e] cu vin». Pomenit cel ce «aū fost cumpărat pivniceritul în toat[ă] țara». Peste șese ani «aū luat Moscalii boul». — 9. Hotărîre a se da chirie pentru niște boi duși în *cărăușie*. — Fol. 55-5 V°.

10. 21 Maiu 7249 (1741). Grigore-Vodă către pîrcălabii de Bacău, pentru sătenii din Comănești și Dărmănești, «să daț pač[e] de podvoz, și nič cu alte beilicuri, nič cu altel[e] să nu fie supăraț... Nič cai de olac de la dănșii să nu l[i] s[ă] ià, pentru căe ei sănt di triaba și di paza poticilor.» — Fol. 10.

11. Jurămînt de oameni bătrîni pentru niște săteni, «cum că nu-s vecin[i], ce sănt oameni de moșie, de pe partea bărbăt[e]ască». — 12. Judecata lui Neculaiu Hristoverghi Șătrar «cu toț târgoveții ot Bărlad», «pentru o prič[i]nă de ban[i], de când aū fost Hristoverghi Șătrar cu niște hărtii acolo la acel Țănuț a Tutovii, dzăcând târgoveții că i-ar fi dat 30 lei înpăcăciun[e] pentru flecăi; și s'aū aflat că îmblă rău, și s'aū dat ramaș.» — 13. Proces cu o femeie care vinde vin și «med» și nu vine la măsurătoarea vaselor și la plată, ci fuge. Ea n'are chizeș, și se dă «pe mână» Medelnicerului. — 14. Judecată către nemesnicul mănăstirii Sucevița și «Iațco Jidov ot Bot[o]șan[i], pentru o casă de orăndă»: Jidovul zicea că-î a lui și-l scot călugării în timp de iarnă. — 15. Judecată a unui om din Ținutul Lăpușna cu Medelniceriu Toader Carpu, din Curlucen[i], de acolo, pentru o casă cu «heiurile» ei. — Fol. 52 și urm.

16. «Hrisovul ce s'aū înnoit Domnului de Movilău pentru iarmaroace.» — Fol. 6.

17. «Dich. 1 d., un mezil lui Iosif vtori Logofăt, mergând în Țeara Ungurească: 4 cai de căruță și doi cai slobozi, și călăuz[ă]; 7250 [1741], Dichemvrie 2. Un menzil lui Lațcar Postelnic, mergând cu rădvan la Focșani înaint Mehter-Baș[i]: 6 cai i un călăuz... Lipcan ce mergi la Soltanul...» — Fol. 9.

18. «Cărți date oamenilor g^d de volnicie, carii aū mersu cu pornci g^d» (7250=1741-2). — 19. Chemare la judecată a lui Necu-

laiu Costan Vel Jicnicer, ce are a se împărți cu Iordachi Cantacuz[i]no. — 20. Pentru «șărbii Țig[ani]» ai Pobratei, să se caute în țară. — 21. Pentru opagubă făcută de «un Bărsan, anum[e] Bucur, ă-au fost trăitor mai înainte la Soveja»: se va împlini de la el său de la «chizeș», Ion Cap-de-lup. — 22. Pentru «oamenii cari au dat ban[i] până acum cu satul Sascutul» și n'au făcut, ca de obicei, «fân de boerescu». — 23. Pentru iapa luată de oamenii din Iubănești și de Toader Goian Căpitan¹ «unor Turci Benderli». — 24. «Luî Hoisan salahor, să margă la Huș, să prindză pe Mehmet brat Hăisan i pe Mostafa a Tărdzăului i pe 2 Turci Laj, ă-au vinit de curund de la Buğag și, puindu-î în fiară, cu bună paz[ă] să-î ducă la Bindir, de vriame ce sânt zulumgi, ca să dei samă de răutăți[e] lor.» — 25. «Răspunsu cărții lui Gheorghie Căp[i]tan de Codru, pentru Turcii zulumgi din Huș.» — 26. «Răspunsul cărții lui Iliiaș Vel Căpitan de Dorohoiu, pentru Smail Turcul, ă-au luat bejenar[i] din sat Buhăi a Bărnovii și i-au trecut în raia: ačasta este din blăstămăția lui Iliiaș; ce dar să caute să trimată vr'o 20 liud[e] la Hotin, la capichihaia, să dia mare jalobă.» S'a scris și acestuia: «să spue dum[i]sal[e] Inicer-Agas[i], să trimiată să-l aducă, să-î facă mare zaptu, să-î vie de hac, și pe oameni să-î scoată, să-î diai în iasta partea . . . , și să înștiințeză pe Măria Sa Vodă că s'au isprăvit.» Voie a se căuta «drepti șărbii și Țigan[i]», în toate Țigăniile. — 27. Către «Grigorie ă-au fost Căp[i]tan-Mare la Covurluiu», să dea un «argat», arătat ca «soție» de doi hoți, «cari sânt cumnaț Căpitanului Grigorie și sânt închiș în temniț[ă]». — 28. «Să aducă pe 2, 3 din oamen[i] din Buciu, din vreamă că nu s'au supus poroici.» — 29. «Să fie volnic a merge la Focșan[i] și să ia de acolo pe un copil din cas[ă] ce s'au trimis zapciu asupra sameșului Agăi Log[o]fețal, și să pue în butuc și pe copil și pe Log., și cu bună paz[ă] să-î aducă aič, și pe alții cari mai sânt la acel Țănut cu pe-č[e]ți[e], car[e] au rămas de la Lupul Aga, cu tot istovul, să-î aducă aič.» — 30. A se scoate un Turc din odaia și prisaca ce și-a făcut, care să se și strice. — 31. «La Iane și la Smucil[ă]

¹ V. mai sus, p. 131.

și la Morohaï și la Avrom Jid. ot Orheaiü, să plinească de la dănșii camăna pe 6 căldări ce aü, de fac horilcă, câte 2 galbeni și 6 pot., pe obiceiäi.» — 32. Pentru «podul ce este făcut pe dubas» pe Prut, al mănăstirii Cetățuia, «la moșia m[ă]n[ă]st[i]rei, unde șed călărășii la Tabără»: să-ı aibă «brudina», ca din vechiü. — 33. Scutire de dăjdii pentru o cîșlă turcească pe apa Elanului. — 34. «La Vel Căpt. de Soroca, pentru marfa unui Iordach[i] ot Smil, ă-aü perit la Soroca, și este marfa lui la Movilăü.» — 35. «La un Jid. anum[e] Ruvin, să pliniască 50 lei, cu cari ban[i] este el dator dum. Vornicul Iordachi Cant., din cumpărătura iarmaroacilor.» — 36. Pentru niște oameni «ă-aü măncat din bani domnești, din poclon[ul] steagului i a ăfert[ului] d'intăi». — 37. Pentru un boü care «s'aü purtat în patru măn[i] cu vânzare». — 38. Către Vel Căpitan de Dorohoï, «să aducă față pe un feçor a lui Dum[i]tru Păuleț, Ungur de la Cotnar[i], și pe o fată de Moldovan, ce aü luat elü, și pe tatăl fetei și pe tatăl fiçorului și pe nănaș-săü, și să le iä sama și, precum va afla, să înștiințadză pe Mărie Sa Vod[ă], trimițind aice și fiçor[ul] și pe fată; căc jălui prefectul¹ Manzis din Iaș că, după ce s'aü cu[nu]nat, s'aü dus acest feçor împreună cu nănaș-săü și aü luat pe tată-săü de barbă, silindu-l să-s botedzi.» — 39. A se împlini de la pîrcălabul de Hirilăü suma cu care a rămas dator din «bani pîrcălăbüi». — 40. Pentru o datorie privată a căpitanilor de Galați și Birlad. — 41. Lucru la mănăstirea Trei-Ierarchi. — 42. Pentru familia, rămasă în închisoare, a unui hoț, ce a fugit: «pe cariü cu chizeși să-ı sloboadă». — 43. Pentru niște stupi boierești furați: «or să afle tălharii [säteniü], or să plătească paguba». — 44. Urmărire de *vecinü*, după «izvod de vecin[i]». — 45. «Să margă la un Arman ot Bot[o]-șan[i] anum[e] Hagi Lelan, care ține Moldovancă creștină: pentru ačasta să-l aducă aič.» — 46. Urmărire a unor oameni cari «aü fost puși la ocol cu peç[e]țile ă-aü fost eșit la Av[gust], la Domnie Sa Grigor[e]-Vod[ă]», și aü mîncat baniü, pe cari-ı răspunde Ștefan Ruset Vel Pah., fiind «cap slujbüi». — 47. Ordin la pîrcălabul Măzărachi de la Chișinăü. — 48. Pentru a se lua de «la tãrgoveți de Bae», 135.000 de șindile, comandate de Aris-

¹ Misiunilor catolice: Francisc-Anton Mansi.

tarh Banul «pentru acoperământul măn[ă]stirii S[fe]țiî Ioan din Iaș». — 49. Căpitanul de Greceni să aducă zece oameni de acolo, «ca-s dei samă pentru un tâlhar ce l-au spă[n]zurat acolo». — 50. Împlinire de 30.000 de șindil[e], «de la un om den Bae». — 51. «Să margă la Băeș, să pliniască 60.000 de șindile» pentru Trei-Sfetitele. — 52. «Să margă pe la boiarîi cariî s'au scos la niamuri, și lor li s'au ținut în samă la Vist., iar cărțile n'au vrut să-ș școat[ă] de la Log. Lupoian[u].» — 53. A se aduce «4 liud[e] ce s'au găsat făr peç[e]ți». — 54. Carte de aducere pentru niște Turci din Lăpușna, jăfuitoři. — 55. Să se iea jurământ pentru o gilceavă de hotare. — 56. Să se aducă Mihalachi Sturdza biv Vel Clucer, ispravnic de Roman, în pîră cu tîrgoveți de acolo. — 57. «Tărgoveților de Roman, ca-s să aperi de cătră boiarîi zlotaș ce sânt acolo cu bani peç[e]ților, să n'aibă a să amesteca la cislă lor, făr d[e] cât atăta voe să aibă, car[e] n'a merge la cislă sau n'a vrè să-ș dè bani, să-î stè bumbașir: să margă la cislă toț și să-ș dei bani.» — 58. Urmărirea datoriilor lui «Cerchez Suliman din cărvăsărie». — 59. Pentru datoriile ce are Cămărașul «la șaugăei de Ocnă i la alțiî de acolo», să se cerceteze la «cămărașiî de Ocnă». — 60. A se aduce un individ chemat și copilul de casă ce mai fusese trimes la acesta: copilul va plăti «çobotele». — Fol. 29 V^o și urm.

61. 25 Ianuar 7250 (1742). Domnul, «la boiarîi zlotaș, car[e] este cap slujbiî la Țănutul Romanului, i la părcălăbul de acolo, pentru jaloba ç-au jeluît Moldovianî și Armeanî, tărgoveți de Roman, pentru Turciî de acolo și alțiî, cariî nu-ș păzăscu neguțitoria lor, ce au cu miiarea, și să întind de-ș deșchidu și dugheane cu băcăliî și cu pește sărat și închid hrana acelor de loc, cariî au vech[i] dughen[i].» Să li se iea sama, și să fie oprîți. — 62. Către Dinul biv Vel Armaș ot Suçav[a], pentru o datorie ce are fostul egumen de la Burdujenî¹ față de gebegiul de la Hotin. — 63. Să se aducă de la Răchitenî pentru mănăstirea Trei-Sfetitele *căpriori*, *grindzi* și *amnari* de stejar. — Fol. 46 V^o-7.

¹ V. asupra mănăstirii lui Toader Movilă la Todirenî, Marian, în *An. Ac. Rom.*, XXII, p. 25 și urm. și mai departe, la actele Domnilor mai vechi: *Is-trati Dabija*.

64. «Mezilurile. 725 I [1742], Octombrie 5. Paşa ce merge la Hotin». — 65. Pentru un «parangoz» (*sic*)¹, ce merge la Galaţi. — Fol. 43 şi urm.

66. Fără dată. Constantin-Vodă, fiind Domn al ţerii, anunţă «tuturor boiarilor şi boerenaşilor, maziliilor i altor dregători, vorniceilor, vătămănilor şi tuturor lăcuiitorilor ţării», că, «având purure milă de ţară şi de sărac, întocma ca de o patrie a noastră», a ascultat rugămintea tuturora, «cerşind şi pohtind aşdăzământul dăjdilor ce s'aũ făcut Țării-Româneşti». El hotărăşte deci următoarele :

«Pentru dajdea văcăritului şi a conii, fiind lucru ştiut că mult[ă] pagubă şi stricăciun[e] prič[i]nuiaşte ţării, până încât lăcuiitorii, neputând să plătiască văcăritul şi conia, vândându-ş dobitocil[e], să micşura hrana sa ; care aduce mare stricăciune săracilor, s'aũ socotit de s'aũ rădicat aceste dăjdii . . .

Pentru pogonărit aşjdere, mulţ din lăcuiitorii îş părăsiia viel[e] şi nu-s mai adăogè dintr'aastă prič[i]nă, şi vinul în toat[ă] ţara să scumpis[e] ; care şi această mar[e] pagubă ţării şi tuturor de obştie fiind, s'aũ socotit şi această dajde de s'a rădicat.

Pentru cheltuialil[e] slujbaşilor şi ale altor dregător[i] care mǎrgu pen ţară cu trebii, şi aceste multă mǎncătur[ă] şi pagubă prič[i]nuia săracilor, că cu această prič[i]nă da îndămăna vorniceilor şi vătămănilor de făcè mǎncătur[ă], cisluind banii îndoii şi întreiş pe sărac[i], care cheltuialii să aǎgungè cu dajde lor ce o trăgè, — s'aũ hotărât, şi pentru această li s'aũ rădicat . . .

Fieştecar[e] zlotaş aũ dregător să cheltuiască cu ban[i]. [Se va plăti de zlotaşii în banii conacul, cu preţul curent, şi nu se va mai găti de «vornici sau vătămăni»; se va da «vornicelului şi vătămănilui» «foe iscălită» pentru aceste cumpărături.

În locul acestor dăjdii, vor fi patru ǎferturi într'un an, adică : Noemvri, Dechemvrie, Ghenar, ǎfertul d'intăiu, etc. Să caute tot omul să iasă, să-ş ia peç[e]te şi să între în foe domniască de cislă, atăta casnicii cât şi holteii de vǎrstă, sluj[i]tor[i], păstor[i], argaţ, slugi boireşti şi altora ; aũ de să va numi mazil sau neguşitoraş, sau curtian, aũ căp[i]tan, aũ oamin[i] strein[i] aş-

¹ Marangoz, lemnar la corăbii. V. şi Şăineanu, *Influenţa orientală*, II, p. 154.

dzați în țară, aū ruptaș Cămării, aū vorniciî i vătămăniî, saū ce om saū rufet vor fi, — toț să-s pue la cisla satului și să-ș ià peč[e]ț pe fețil[e] lor, afară din boiariî mazilî și neguțitor[i] ce vor fi în foia domniască peč[e]tluit[ă], — acia sa nu ià pe-č[e]te . . . Jid[o]viî și Armeniî să-ș ià și ei peč[e]ți osăbite și să-s cisluiască și ei între dănsiî osăbit, iarăș după orânduiala ačasta ; însă ciî ce sânt pe lângă târguri să-s cisluiască între dănsiî cu foe domniască de cislă, iar ciî ci sânt răs[i]piț pen sate, să-ș plătiască peč[e]te sa și să nu-s cisluiască cu satul. Orbî, șchiopiî, ciunțiî, cariî nu pot să-s hrăniască, și holtei cariî nu sânt de vârstă, cine li va da peč[e]ți, li va plăti ban[i] îndoiț ; holteiî de vârstă, ce ar[e] casă și est[e] făr de părinți, ca un casnic să-s cisluiască ; și să plătiască pe căt[e] capete îl va așunge cisla satului ; holteiî de vârstă ce ar[e] părinți și șed în cas[ă] cu tată-său, să nu fie volnič a-î pun[e] la cisla sa- tului măcar un ban mai mult decât 20 de paral[e], — din vrem[e] că casa aceuia, căt îi vin[e] după prilejul lor, să încarcă părințiî lor la cislă.

Foi de cislă cu peč[e]te domniască s'aū dat zlotașilor, ca să dia pe la toat[e] satil[e], să-s cisluiască ; însă cislă să-s facă pe capitil[e] oaminilor, pe dobitoac[e], pe viî, pe hrana omului și tot prilejul său, și fieșticare, cum îl va așunge cisla, cu dreptate să-ș plătiască dajd[e] sa. La fiește- car[e] sat s'aū rânduit căte 2 foi de cislă ; ce una dintr'a- cest[e] să rămăe iscălit[ă] de boiariî zlotaș la sat, și alta să rămăe, asemin[e] ca ačasta, iscălită de popa și de vornicel și de văt[ă]man], la boiariî zlotaș, să o trimit[ă] la Visterie.

La cisla satului boiariî zlotaș saū vorniciî saū văt[ă]maniî nič de cum să nu-s amesteč[e], afară de oamen[i] lăcuițorî ai satului ; ei săngur[i] cu toți la un loc să-ș facă cisla între dănsiî, socotindu-s[ă] în scris a fieștecăruie bucate și tot pri- lejul, și fieștecine să-s încarce după putința sa ; dar, de nu vor fač[e] așa . . . , să va pedepsi cu mar[e] certar[e]. Unde vor fi unul, doi saū trei, aū păr la 10 omin[i] osăbiț, orce fel de briaslă, curten[i], căpitan[i], sluj[i]tor[i], neguțitorăș, pe aceștie pe toț să-î trageț la satul und[e] vor fi mai pe apr[o]ape, și să-s cisluiască cu satul ; și, căt îi va așunge după bucate, hrana

și tot prilejul lor, să-î încarce, iar niç cum stră[m]bătate să nu l[e] facă . . . Or[î]cari sat mari și cătuni, adică lăturaș pin preğur, cu toț în foe domniască de cislă să-s cisluiască; iar boiarii zlotaș la tabla Vist. să li scrie osăbit satul și osăbit cătunili, fieșticarili cu numil[e] pământului, und[e] și pe țe[e] moș[ie] șăde: acolo să-ș dea dajde sa, iar nu să șadă într'un sat și să-ș dè dajde la altul sat . . . Boiarii zlotaș niç de cum peç[e]țî la călător[i] să nu dè; că cini va da, îi vă plăti peç[e]t[e] întruit; ce pe tot omul la satul său să-l scrie, iar vornicelul și văt[ă]manul pe oamin[i] ce-î va avè călătoriț, pe toț acia, atăta casnicii căt și holtiei, să-î dè înscris la boiarii zlotaș, și să-î scrie la foe de cislă satului, cislundu-î după prilejul lor; și peç[e]țil[e] acilora să le lasă la vorniceii și la văt[ă]manii; și, când va vini călătoriul la satul lui, să-î dè peç[e]te vornicelul și văt[ă]manul, scris[ă] pe feșile lor. Că, la cercătur[ă] în urmă găsindu-s[ă] călătorul făr de peç[e]te de la sat aù nescris pe fața lui, va plăti peç[e]te împătrit, iar vornicelul și văt[ă]manul satului ace-luia să va globi cu toată casa, și să va pedepsi cu mar[e] certar[e].

Indată după cislă și împărțala peç[e]ților, s'aù lioțărăt cercătur[a], cu mar[e] tărie, și orcare nu va avè peç[e]te, sau va avea și nu va fi scris pe fața lui, acela va plăti peç[e]te lui îndoit, iar vornicelul și văt[ă]manul satului ace-luia cu mar[e] pedeapsă va pedepsi și să va globi.

Boiariul zlotaș mai mult decât 105 parale, adică 105 de peç[e]te să nu ià, măcar jum[ă]tate de ban, niç vorniceii, niç văt[ă]manii mai mult decât banii domnești să nu cisluiască; că, care va lua mai mult, va plăti înzăcit. Zlotașul său vornicelul său văt[ă]manul nici dè cum să nu îndrăzniască a lua banii dăjdii de la un om pentru un altul; numai fieștecar[e] după cum îl va ajunge cislă satului, în voe domniască să-ș dia banii.

Niç un om dintr'un sat într'altul de acum înnainte să nu-mute, că unul ca acela ce va îmbla mutându-s[ă], să va globi și să va pedepsi. Orî oamini răzeș ce șad pe moșii[e] lor, acia nimăruî să nu fie supuș, niç să lucredză, niç să clăcuiască cuiva, ce să fie pre sama g[ospo]d. Or oamini ce vor șadè pe moșia boiariască sau măn[ă]știriască, stăpănul moșii acia să-î stăpăniască și să-î lucredze după obicei, că așa este cu dreptate, iar nu altora.

Niç un fel de clacă, niç cheltuel[î] său alte supărăr[î] ce avè lăcuitori păr acum de la dregătorii Țănuturilor, de la căp[î]tan[î], de la vorniceî și văt[ă]mani, de acum înnainte să lip-sască acestea toat[e]. În scurt, nimăruî să nu mai clăcuiască : niç un fel de cheltuial[ă] să nu mai plătiască. Boiariî zlotaş să scrie la tablă satil[e] pe rând, fieștecare cu cătunul lui osăbit, cum vor vini, sat după sat, iar nu amestecat : un sat din sus între ceale de ġos, său unul den ġos între cel[e] de sus.

Tabla să facă într'o coal[ă] de hărtie întriagă, ș'într'o față de coală 2 rândur[î] de nume, și fieștecar[e] sate cu cătunel[e] sale cinuit (*sic*) din ġos. Iar la mar[gi]ne tabliî să scrie fieșt[e]car[e] sat și cătun și numil[e] pământului și stăpănul moși[i] acii, și cu soma de mād[ulare] a fieștecărue sat și cătun, osăbit, și cătunul de ce sat ține, scriindu de josul satului aceluî mari, numindu-s[e] ot tam, — după cum li s'aū dat izvod. Tabla ce va aduĉ-o la Vist[ierie], să scrie zlotaşul numil[e] omului, poricilil[e], și numil[e] tătăni-săū, după cum scrie în foe gd. de cislă, și pe holtei cei de 20 de par[a]le să-î pue la tablă mai ġos decât ceialaț casniciî, osăbit, la fiește-car[e] sat.

Așijder[e] și la foile de cislă, careî den boiariî zlotaş nu vor fi sărguitor[î] asupra slujbiî și nu va sluj[i] cu dreptat[e], în urmă găsându-s la cercătur[ă] oameni făr de peĉ[e]ț aū cu peĉ[e]ț nescris[e] pe fețil[e] omenilor, fiind hotărăt ca să-s facă cu mar[e] tărie cercătur[ă], s'aū hotărăt, răsură ce est[e] să iă, să o piiardză, și să fie lipsit de mila domniască și dezlipit de slujba Curțîi. Iar carî s'a pune toat[ă] silința și nevoința asupra slujbiî cu dreptat[e], și va găsi pri tot omul, negăsându-s sporiū la cercătur[ă] în urmă, fieșticaril[e] osăbit[ă] milă, după slujba sa, va avea de la Domnia Mea. Pecete gospod. Și iscălitura Mării Sal[e].» — Fol. 57 și urm.

67. 14 Octobre 7250 (1741). Șarban Cantacozinò se plînge lui Constantin Mavrocordat că e gonit din țară : «care, nepu-tând suferi, am lipsit din pământul mieū ; m'aū luat din Iaș omul Mării Sale lui Gligore-Vod[ă] cu pază, și m'aū dus la episcopul de la Rădăuț, să m[ă] călug[ă]rească făr de voia mea.» Nu s'a făcut, de fapt, călugăr, «făr decât portul hainelor mi i-am schimbat de sila Mării Sale, păn m'aū scos Dum-

nezeu de am scăpat aiç, în Țeara Ungurească.» A fost despoiat de toate. Se roagă a se putea întoarce ca om liber. Domnul trimete afacerea la Mitropolit, și acesta oprește lepădarea cinului călugăriei. Iscălesc: Mitropolitul Nechifor, Ghedeon de Roman, Nictarie egumen de Galata, Ezechiil de Trei-Sfetitele, Neofit de Cetățuie, Agapie de la Aron-Vodă, Macarie de Bărboi, Paisie de Sf. Ioan, Mitropolitul Libiei, Varlaam episcop de Roman, Paisie egumen de Barnovschie, Gherasim de Golia, Damiiian de Sf. Sava, Filaret de [Sf.] Arhanghel, Ionichie de Danco. — Fol. 68-8 V°.

68. Lista odoarelor bisericii «dup[ă] Poartă... Un sicriiaș de argint coptușit, în care au fost moștele lui S[fe]ti Pandeliimon, și l-au luat Mitropolitul Anton[ie], când s'au dus la Moscali, moștele . . . 1 blid de argint poleitu, cu 4 evanghilești, dat de la Măria Ta: le-au luat boiari caimacani, de le-au dat lui fărmașant¹, cu cheile Porții.» — Fol. 69.

69. Ordin a nu mai sta «doftorul Dăpaste»² sau orî-cine altul în casele lui Manolache Costache Vel Spatar. — 70. Pentru un om care s'a plîns «cum că socru-său i-au luat fâmeia lui cu furțișagul de la dănsul». — 71. Cămănarul să ia «camănă dup[ă] la cărcume mari și miç, câte 2 bani de vadra de vin și de mied, și câte 6 p[o]t[ronici] de cepăritul de bute, și dă poloboc câte 3 pt., și de căldare ce face holircă, să ia câte 2 ug., și 6 pt. răsura, și de la mesercii ce tae vite, să ia câte 3 pt. de vacă, și o ocă de carne de oae și de capră să ia câte 5 bani, și de miel să ia câte 2 bani, de teascul de çar[ă] să ia câte 2 ugh[i] și 6 pt. răsura, de holirca ce vine din sus și din jos, să ia câte 2 zloț și 2 oc[ă] holircă de cof[ă], și de bute de vin ce s'ar vinde, să ia câte 3 oc[ă] vin din bute; de blănar și de coj[o]car să ia câte 2 ugh[i] și 6 pt. răsura de an; și ni-minî scutealnic să nu fie, or cărcumă vlădicească, or boerească, or măn[ă]stirească, orî sluj[i]torească, — toț să dea camăna, după obiceiău, pă testamentul ce iaste la Visterie.» — 72. Carte de

¹ Feldmareșalul Münnich. Caimacani au fost Sandu Sturdza Vel Logofăt și Iordachi Cantacuzino Vel Vornic de Țara-de-jos (Neculce, pp. 407, 408).

² Despre acest medic și scriitor istoric, v. *Ist. lit. rom.*, I, pp. 461-4.

dijmă pentru mănăstirea Sf. Sava. «Și să bată Trimisul mănăstiri câte o clae de fieștecare pâine, ca să iă măsur[ă] de cât[ă] pâine va eși din clae, și acel om ce va lucra moșiia, să aibă datorie a lua acea pâine la sama lor, să triere denpreun[ă] cu pâine lor, și grăunțel[e] treerate gata să le dea toț la mână vor[ni]c[ului] de sat, saū la alt om, ce s'a întâmpla mai de frunte; la a căruia seam[ă] să va da acea pâine, unul ca acela încă să fie dator a o împlini la omul [mă]năstirii.» — 73. Iertare de «ușor» pentru doi Tatarî, după privilegiu de la Grigore Ghica. — 74. «Pentru jūdiî de Țiganî gospod, lingurari, ca să aibă a-î stăpini pă toț Țiganii de la čata lui, pe izvodul ce s'aū dat cu peceate gospod, și de toate să fie apăraț, numai să-ș dea birul lor pă an, dup[ă] obiceiă.» — 75. «La starostiî de Putna, pentru jalba lui Gavriil Vrăncean, pentru o iapă ce aū cumpărat din Țeara Ungurească cu un an mai în urmă cu eșire Neamților în țeară, de la un neamiș.» Un «Mocan» spune «că ar fi iapa lui, luat[ă] de Neamți». — 76. Pentru «podul leșăscu unblător» de la «vadul Iaroviî»: «s'aū fostu învoit cu Leaf[ul] care ține pod[ul] și făcea și lui Ilie [proprietarul] parte din venitul podului, pentru malul de časta parte... Așjderea și pentru orānda aceluî loc, zicānd că ș'aū găsit Ilie orāndar jidov, care-î da prețul orāndării.» Domnul hotărește «că nu i să cādē lui, nič altuia să fac[ă] alișverișuri cu Leași», ci «să-ș fac[ă] el singur pod, cu cheltuiala sa». E liber a pune orīndariul ce vrea. — 77. «Jalba lui Ion Borundeaî, judele de la Valea-Sac[ă], să-î caute judecata ce are cu Ștefan jitarul de la Rodiana», care n'a păzit bine un lan. — 78. Toader Paladi vtori Vistier are voie a căuta Țiganii Ceareștilor, «de vreme ce dumisale i să cade a-î stăpāni dup[ă] ġup[ă]neasă»¹. — 79. «Să aibă a strānge braniște de vară de la toate cărcūmele câte să vor afla în Iași, și de la breasle, dup[ă] obiceiă.» — 80. «Să aibă a strānge de la tot Țiganul de her, căț să vor afla în Iaș și pe la alte tārġuri, lucrānd la her, câte un leū pe an, de Țigan; care banî să plătescu Țiganilor ce lucrează peste an la grajdul gospod, pentru ca să nu să iă Țiganî de bei-

¹ V. mai departe.

lic.» — 81. «Luī Pascale Vel Ispravnic de Curte, ca să aibă a opri seul de la toate mesernițele dăn Iaș, să nu să vână la alții, făr cât numai la Domnie; să-s dea tot seul cu prețul lui, pe banī gata, pentru treaba lum[ă]năr[i]lor de Curtea gospod.» — 82. Să se scrie averea lui Șarban Cantacozăno ¹. — 83. «A strănge dajdea morilor pe tumbuze, câte să vor afla în apa Prutului, i a Siretului, i a Nistrului . . ., de mor[ă] câte — pe an, or[i] moar[ă] boerească, or[i] mănăstirească, or[i] turcească.» — 84. Numire. «Să fie căp[itan] la Trotuș, asupra panțurilor de la Grozești.» — 85. «Luī Ioani Postelnic, mergând la Petrepurcu.» — 86. Vel Căpitan de Soroca să-ī afle cai acestuia, «păn la Vasilcău. . . Și să-ī dea luī Ioani și umblător, să meargă păn la Chiov.» — 87. Pentru o casă «de lângă bisearica ungurească». — 88. Către Dinul Armașul și Antohe Caragea, Vornici de Botoșani, pentru un locuitor căruia «i-aū făcut meșteșug în stup». — 89. Către aceeași, pentru o datorie a lui Sandul Sturzea Vel Logofăt, din averea negustorului Pană, ce a murit: «și să fac[ă] foae iscălit[ă] de dumnealor, și de tărgoveț și Jidovi». — 90. «Pentru 5.500 oi împărătești ce sânt la Vaslui, la Tutova, la Tecuț; care sânt să iarneze în țeară: să le dea pace goștinarii.» — 91. «Pentru 1.500 oi, ce aū spus Hasan-Ag[a], omul Casapbașii, că sânt drepte a lui, cumpărate cu banii săi, — să le dea pace de goștin[ă].» — 92. «La lăcuitorii din târgul Focșanii, pentru vechili-beșleaga de acolo, anume Veli, ce aū luat câte un ort de la toat[e] prāv[ă]lliele, făr[ă] poruncă; s'aū poruncit să întorcă toț bani înapoi, iar, nevrând să le întorcă, să meargă la Paleologa [ispravnicul], să îplinească.» — 93. «Carte cu tărie» la același Veli. — 94. «La părălab[ul] de Soroca, pentru Ruvāl Jid.» ce are «datorie la niște Jidovi în ceia parte» și cere «să fac[ă] zăbor». «Dup[ă] obiceiul marginii, să va plini de l[a] dănșii», dacă nu dau dregătorii poloni. — 95. Pentru Costantinachi Vel Căpitan de Soroca, în sama căruia e podul dela «vadul Movilăului». — 96. «Neguțitorilor streini i de țeară», pentru neținerea iarmarocului de la «Tărğșor» (Nicolina). «Să aibă a se ceti din târgu în târgu, păn la Focșani.» — 97.

¹ V. pp. 218-9, n° 67. O notiță asupra lui Șerban Cantacuzino, în *Documentele Bistriței*, II, p. XXXVII.

29 Octombree 7250 (1741): pentru plîngerea ce o face mănăstirea Radu-Vodă din București asupra unui «proeg[u]m[en] ce aũ fost la Radul-Vod[ă]; care aũ venit cu noi aiç»: în Țara-Românească, se vor înștiința Caimacamii. — 98. Să se dea bani pentru nevoile unui Turc mare, care trece spre Hotin. — 99. «Pentru jalba căpitanilor i a călărașilor de Tabăr[ă].» — Pentru un furt întîmplat «pă când Muscalii». — 100. Zece cărți către «dregătorii, vameșii dup[ă] margine», să nu lase să treacă orî-cine. «Așijderea, și ceale ce ar suna și s'ar lucra pă acolò, orce fel dă voroave veț auzi, despre Țara Ungurească, aũ despre Țara-Rum[ă]nească, or de la lăcuiitori, de toate aceaste ales și necontenit să ne facet știre.» — 101. Pentru Țiganii ce lucrează la grajdul gospod, să se iea un leu pe an de la cei din tîrguri. — 102. «O carte la Costandin Vornic de Cămpullungu, pentru Papă Ianoș, cu oameni lui, ce aũ venit acolo, pentru ce să-î poprească acolò, trăgându-se să vie aiç la noi; ci iat[ă] că-ț poruncim Domnia Mea să-î sloboz, cu toț ai lui, să vie aiç să grăiască cu noi; Noem. 2 d. 7250 [1741].» — 103. Pentru «satul Budele, ce iaste pă apa Nistrului. . . , în dreptul Movilăului, unde să fac iarmalocile» (*sic*). — 104. Trimetere de «pliccu cărți» la căpitanul de Trotuș, ca să le ducă mai departe, «cu țimiraș», la vameșul de «Brițco»¹. — 105. «Dumisale Hasan-Agăi çorbagi, pre care l-am făcut Sărdar la Galați. . . : să apere pe oamenii lăcuiitori de spre Turcii zulumgii. . . Acelora să le vie de hac și, carei or fi mai vinovaț, să-î trimit[ă] în huiar[e] aiç la noi.» — 106. Pentru «trei tălharî bosneagi», cari aũ atacat «pă doi Tătari», din satul «Gurecli, a lui Cantemir-Mărze». — 107. Ordin către pîrcălabul de Neamț. — 108. Mențiunea «părcălabilor de braniște». — 109. Pentru dichiul dintr'un sat al Mitropoliei, care primește niște lucruri de la un hoț. Va fi adus cu Armașul. — 110. Către Vornicii de Botoșani și Iliiaș Vel Căpitan de Dor[o]hoi: Vornicul Costandin Roset arată că «la ocolul Botoșanilor, la mijlocul tăeturii, s'aũ găsit 2 Jidov[î] și un Rus tăiaț și junghiaț, și i-aũ aflat vornicel[ul] de l[a] Drăcșani». De ce n'aũ dat știre? «Ce fel de dreg[ă]tori sântet și ce grij[ă] purtaț, de nu ne-aț înștiințat,

¹ Brețc, pas spre Secuime.

ci am avut știre de la alții?» — 111. «Vornicului Iordache Roset și omului pă care îl va pune Vornic la târgu la Dăr[o]hoiū, să fie volnic a păzi dreg[ă]toriia sa și a apăra pă oameni de spre uni și alții, să nu-î supere; însă de la târgoveț alt nimic să nu iă, făr numai gloabele obiçnuite și vitele de pripas, or ce fel s'ar afla la târgoveț; iar Vel Căpitan de Dor[o]hoi să nu să ameastece acolo la târgoveț, niç la gloabe, niç la vite de pripas.» — 112. «Să meargă la Măcăreșt[i], dinpreun[ă] cu oamenii din Măc[ă]rești, să aibă a prind[e] pă Baiaractar Turcul, ce șade acolo, să-l pue în hiiar[e] și să-l aduc[ă] aici», pentru că a făcut scăpat pe un hoț. — 113. «Pentru un Rus de la Vasilcău, ce aū fost zeberit aiç pentru pricina unor boi ce aū fost zeberit acel Rus, a unui om din Moldova, mergând omul cu chirie la Nijna; și, zeberindu-se Rusul la Domniia lui Gligore-Vodă, s'aū trimis acolo, la părcălabi de Soroça, ca să scrie acolo la dreg[ă]tori Vasilcăului, ca să așaze pricina ačasta cum s'o cădea cu dreptate. Căç Măriia Sa vā marginea să-s linișască (*sic*), făr zăboar[e], și poștește ca să-s păzească cu dreptate de spre amādoao părțile.» — 114. Către oamenii de la Buciumi, satul mănăstirii Danului: «voi măi nainte, pentru că șadeți pe locul mănăstirescu, făceaț mănăstiri clăci și alte poslușanii, la câte vă porunciia călugării, și cu toate aceale eraț mulțumiț, dar acmu Domniia Mea, pentru ușurința voastră, am rădicat aceale și am hotărăt cu carte Domnii Meale... numai 6 zile într'un an să-î lucraț, la ce v'ar pune, iar nu măi mult.» Dar ei nu vreaū. Dacă nu, «om trimite de vă va aduce aiç, și pre uni v'om spānzura, pre alții v'om trimite la ocnă». — 115. «La boiar[i] zloțaș cu bani pece[ț]ilor de la Ținuturi», pentru un imigrat din Ungaria. — 116. Pentru niște vite ale «biseriçilor ungurești» din Galați și Bacău. — 117. Împlinire de bani «din çvertul vămi». — 118. La căpitanii de Vaslui, Birlad și Puținii [=Puțeni], «pentru un Boșneag ce s'aū răspunsu om Colăc-Pașii, care n'aū avut poruncă ca să iă cai de olac: să nu măi dea decit celor cu «firman saū buiurictiū» (.)¹. — 119. Către Vel Căpitan de Soroça, pentru «jalba lui Andronache

¹ Buiuruliū : ordin.

cupeț de Botoșani», privitoare la o femeie din Movilău, care «a fost gazdă unor catane moschicești, și l-au fost jăfuit pe dănsul». — 120. Pentru 12.000 de «șindril[e]» reclamate de la «unii oameni de Băiaș (*sic*)»¹. — 121. Către Hrisoscol biv Vel Stolnic, staroste de Cernăuți, și Iordache Vel Căpitan de Coțman, cari n'a trimes încă nici-un tâlhar la Domnie, ci ar fi liberînd pe hoți, luîndu-li prada. Să-i trimeată de acum, «scriîndu-ne și faptele lor pe amăruntul». — 122. Tot așa și la alți dregători. — 123. Către locuitorii unei slobozii domnești. S'a hotărît «prin ponturile rînduelii, oamenii c-or șadea pe moșiile altora, de stăpănul aceluî cu moșie să aibă a asculta»: așa să facă și ei, dînd însă numai șese zile de lucru pe an și dijma. — 124. «Lipoveanilor de la Hărlău», dintre cari unii s'a plîns «că s'a dat pecetii la călugării voștri». «Să v[ă] daț unul altuia [cartea], că voi îi știț care pă unde să află, și să v[ă] aleageț zece oameni dintre voi, și bătrăni și teneri, și den preoții voștri c-or fi mai de isprav[ă], și să veniți aič, ca să vorovim cu voi, și v'om pune la o cale.» — 125. Suret scos dup[ă] un zapis jidovescu; Octomvrie 14 d. [7250=1741]. Adeca noi căpitanii breaslii și împreun[ă] cu toat[ă] breasla noastră, de l[a] mic păn la mare, am socotit toț cu voința noastră pentru acest obiceiău noū, care s'aū făcut de să face baș-staroste cu arcale pe la boiari, și apoi s'aū făcut în urmă iarăș staroste al doilea tot cu arcale. Deč acum am socotitu toț, de la mic păn la mare, să lipsească acest obiceiău noū, pentru că am avut mare sărăcie, și mul[tă] rușine am tras pentru acest obiceiău, avănd mare pizmă; carei dîntr'ăcastă pizmă s'aū făcut mare gălčavă, și hahamii între noi, de i s'aū făcut mult[ă] pagubă. Deč noi cu toț[i] ne-am strănsu la școal[ă], și am socotit cu mare blestem și cu afurisăni, și cu mare gloabă, ca cum acest obiceiău să nu mai fie nič-odată între noi, numai să fie staroste de rînd, den an în an, pă obiceiăul cel vechiū, pentru să fie de slujba Mării Sale luî Vod[ă] și a țărăi; dar nič acei staroști ce s'or pune, scutiț să nu fie, ci să-ș dea fieștecare birul său. Iar de acum în-

¹ Locuitorii din Baia.

nainte cine s'ar mai scula păste acest zapis și tocmeală a noastră, ca să pue vr'o pricină asupra noastră și asupra hahamilor, să fie de blestemul ce s'aū pus, și de mare gloabă, să dea la Vistierie Mării Sale lui Vod[ă] 50 ug. ungurești și la școală 50 lei, și să petreac[ă] mare urgie. Și această tocmală s'aū făcut cu voe tuturor breslașilor care mai jos să vor iscăli și s'or pune și degetele. L^t 7250 [1741], Septembrie 20 d. Ursul Staroste. Minas Staroste. Iosif snă Ursul Staroste. Marco zeat Iacob. Lazăr zeat Solomon. Leiba Hotincean. Leiba zeat Ursul. Cerbul sãn Moisi. Cerbul brat Boroh. Lupul Moisaī. Smil Saul. Naftulei Leiba sin Minas. Minas zeat Leibiī. David V[e]niamin. Avram Crafu. Cerbul. Novac. Minas ot Soroca.» — 126. «Pentru niște bolovanī și alte leamne ce aū rămas la vadul Galaț[i]lor, den lemnul ce era să meargă la Voziia, și s'aū dat la trei mănăstiri: la Precista i la S[fe]ti Nicolae i la Mavromol, de Grigor[e]-Vod[ă].» — 127. «Pentru Ghiorghe și soru-sa Ana, den satul Strășeniī ot Ținutul Lepușniī, ce aū fost în pricină de curvie cu niște Turci, — că bine aū făcut de i-aū trimis aič, și pe fapta lor iș vor lua plata. Numai și pe o Jidovcă, de cariī scriū dumnealor că iaste aseamene acestora, pe acie încă să o trimit[ă] aič.» — 128. «Niște bejenii ce le-aū poprit la Ūhur Ūhoranul Căpitan, vrând să fug[ă] în raiă.» — 129. «O carte la episcopul de Roman, să trimită un penticostar pe romănie; l^t 7250 [1742], Mai 8.» — Fol. 70 și urm.

130. Către «Hristoscul Vlasto, staroste de Cernăuți», pentru niște Turci, cari furase o fată. De acum înnainte să nu mai trimeată la Domnie asemenea făcători de rele, ci să dea de știre la Hotin: «că, fiind Hotinceni, acolo să cad[e] să-i trimitem; nu-i putem trimite aiuril[e], și cu trimisul lor să fac cheltuiale.» — 131. Pentru goștina ce «s'aū strigat la cochii vech[i] într'acest an», pentru toată țara, și boierī, și cler, «și Sărbiī, Cămpulungeniī și Vrănceniī»: «să aibă a plăti goștina driaptă, de dzece bucate un leū; făr numai Turciī, pe unde s'or afla, să aibă pač[e]... Și care unde aū dat an, acolo va d[a] și estimpu, și čobaniī holtei vor da und[e] vor plăti stăpăniī, iar cii însuraț, und[e] le va fi șăderia.» Să se strîngă banii în grabă. Pentru rest v. n° 7.

132. 15 Ianuar 7250 (1742). Numire de judecătorei, pe la Ținuturi, pentru «tot obrazul, or[î] boiar, or[î] ce briaslă ar fi». Vor da cărți de judecată, trecute «la protocol». Vor împlini datoriile, «luîndu-ș dzăciuală pe obiceiū... Și pentru tâlharî în tot chipul să cearce, să-i prind[ă] și să-i cearte și, globindu-î, să-î trimită aiç, trimițând și vina lui în scris, cu carte deșchis[ă], cu amănuntul și cu dovad[ă], și carte să o treacă la protocol. Și potropopiî la ġudecăt mirinești să nu-s amestiç[e].» Apel la Divan. «Iar afară dintru acestea mai sus arătate clăç saū altă angărie, preț de un ban să n'aibă a lua de la lăcuior[î]. Gloabe de la nimenî să nu ià, făr numai de l[a] tâlhar[î]. Cine nu va veni la ġudecat[ă], să-l aduc[ă] făr de voia lui cu treapăd, or-ce obraz ar fi; de la omul de frunte să ià 6 pot., al doilea 3 pot., al treilea mân[ă], 5 par.»

133. 18. 10 Maiū 7250 (1742). Către aceiași. De ce nu trimet hoți? «Și tâlhariî, și măcar și până la un stup di să va dovidi cineva că aū furat, acesta tot tâlhar este, și furtușag mar[e] să socotești.» Vor da «și cărți slobod[e] de ġudecată, pe ceale ce s'or dovid[i] fapfel[e] lui: o carte să dai la mâna păg[u]bașului, și una să rămăe la dum[neata], să-s scrie la protocol.» Se vor trimete totdeauna hoțiî, «afară din furtușagur[î] miç, de o găină saū altil[e] ca acestea, cari să număscu potlogării... Apoî că ș[i] oameni cu jalobi prè mult vin aiç, de la Țănutul acela, de supără Divanul, și pentru miç priç[i]ni, până de un leū, de doi, și socotind că, or ușil[e] dum[itale] sănt închisă, or nu staț la ġudecată... Noi pentru ačasta v'am făcut ispravniç pe la Țănuturi, pentru odihna nărodului, și un om prost de va avè cu vre un boiar ġudecată, or-ce obraz va fi, și n'a vrè să vie pe sorocul dum[itale] la ġudecată, să trimiț să-l aduc... Cărtil[e] de ġudecată ce daț, să fie într'o coală de hărtie, și cărț slobod[e], iar nu peç[e]tluiti cu çară.»

134. 5 Maiū 7250 (1742). Către lăcuiori. «Noi în destul ne silim, pentru odihna nărodului, și pentru ačasta Divanuril[e] noastre pe toate dzilil[e] nu lipsăscu, și dum[nea]lor boiariî, osăbit, de altă parte, necontinit ġudecă.» A făcut ispravnici pe la Ținuturi. De ce mai vin decî la Divan?

«Care vă cade mai mult cheltuiala decât dobânda voastră.» Numai apelurile se judecă la Divan, dar atunci trebuie înștiințată și cealaltă parte, «și să luaț și mărturie de la 2, 3 oamin[i], cum că l-aț îmbiet la Divan și, de n'a vrè să vie, atunce l-om adu[ce] noi, căc că noi pe un om săngur nu-l putem gudeca, până nu sânt amândoi de faț[ă]. Și carte ačasta să-s citiască în toat[e] satel[e] aceluï Țănut, și să-s iscăliască într'ansa preutul și vornicelul a fieșticărua sat, cum că s'aũ citit la satul lor.» — Către ispravnicul și zloțașii de Suceava. Să cerceteze «pentru călugării ce să vor fi aflând la Țănutul acela șădzând pen sate și pen cățunur[i], afară den măn[ă]stiri». A mai aflat «că să supără lăcuiorii cu multe năpăști de cătră disetnič, năpăstuindu-i și cu izvoadil[e] de anul trecut, și pre cei ce n'aũ stup nič mascur le pun năpast[e] asupră, cari vin, zălojăscu și li eũ ban[i]; cari prič[i]nă avee am aflat-o, că și înnainte noastră s'aũ purtat jaloba ačasta.» Să se cetească o poruncă mai de înnainte a lui în Ținuturi: pe vinovați «îi vom împlini întreit, și pe desetnič îi vom pedepsi». — 135. Către desetnicii chiar: vor impune numai stupi și mascuri, «vădzându-i cu ochii voștri». — 136. La «vornicii satelor și toți lăcuiorii» Ținutului, chemându-i la jalbe. — 137. Către «părcălabi și vamiș, căm[ă]nar[i], bezmănar[i] și mortasăp[i] și buorar[i]», pentru plîngerile făcute de negustorii străini la capuchehaiielele de la margine, pentru abuzuri. «Care lucru, a să supăra cineva afară din obiceiũ, măcar și până la un ou, nič de cum nu suferim, nič vom suferi.» Îi amenință cu ocna. Și pentru «un obiceiũ răũ č-am înțales că s'aũ făcut de spargu părcălabii vasale cele cu vin a oamenilor și eũ din bute câte o tidvă de vin: . . . o litră de vin să nu mai ia de la nime.» Cei păgubiți să se plîngă la ispravnicii. — 138. 19 Septembrie. Către caimacamiï Moldovei, ca să gătească toate pentru venirea lui, însă cu plată; «înștiin[ț]ăndu-se și de purcaderă Mării Sale, că aũ purces la 17 zile ale aceștii luni». — 139. Către aceiași, «pentru neînștiințare adease: că de la Domniia Sa Gligorie-Vod[ă] vin cărți, iar de la dum[nea]lor nu, ci ca să înștiințeze adease. A doao, pentru unii din fečor[i] de boiari pământeani, că s'a cerut să-s călătorească cu Domniia Sa Gli-

gorie-Vod[ă]¹, și mai mult 3ti Logofăt feçorul Sturzii Veț Logofăt, s'aũ poruncit să-s oprească, să-s trimit[ă] înnainte Domniĩ cum mai făr de zăbav[ă]. A treia, pentru Schim[ni]-Agasă Imbrihorul, ca să i-s gătească case bune, mar[i], și să-l odihnească cu toate ce vor fi trebuinçoase, luându-l cu cuvinte de cinste, spuindu-ĩ pentru țeară, că iaste sărac[ă] și prădat[ă], din întâmplare vremilor cu răzmirițe. A patra, ca să-s trimit[ă] foae de toț boiar[i], boerenasi, căpitani și mazăli și, cei ce aũ fost cu dreg[ă]torii, anume dregătoriile, și cei ce n'aũ avut dreg[ă]torii, — de toț să-s trimit[ă] catastih» (20 Septembrie). — 140. «3 cărți la toț boiarii i boerenasi i căpitaniĩ, preoț[i], vorniciĩ și alți mazăli, ca să ias[ă] pă la conace înnainte, căț sănt pãn prejurul drumului, ca să-ĩ înveațe Măriia Sa, și să le poruncească ceale ce sănt de folosul și buna cărmuire a tuturor de obște» (20 Septembrie). — 141. Către aceiași, pentru a-ĩ trimete pe tĩnărul Sturdza (19 Septembrie).² — 142. Mai multe cărți către clerici și boieri munteni, să-și poată urmări Țiganii în Moldova. — 143. «Un pitac cu tiutuluș», pentru un furt. — 144. «Pentru datoriile de vin vechiũ, cine are să dea . . . Cu prețul lui, precum să va vinde acum la corătă (*sic*).» Dobĩnda va fi «din zeace a doĩsprece». — 145. «Lăcuitorilor din Iaș . . . Nimin[ĩ] de nimic din casa lui să nu-s jăcuiască, niç covor, niç scoarță, niç mindir, niç plapom[ă], niç vase, niç blide, niç lighian, niç alt preț de un ban; niç de la creștin, niç de la Armean, niç de la Jidov.» — 146. «Pentru venitul ce are pimnicear[iul] din viile de l[a] Odobești, a neguțtorilor, căte 2 pt. de pogon.» — 147. «Pentru niște rămășiț de vin a dum[isale] V[e]l Logf., de 3 ani.» — 148. «Să aibă a căuta venitul Vorniciĩ din Țeara-de-sus, pe obiceiaĩ, și să ià de fata mare ugh[i] 12 șugubin[ă] și doĩ galbenĩ çobotele feçorilor, și de văduv[ă], 12 lei și doĩ galbenĩ çobotele feçorilor, și, or unde ar afla șugubin[ă] saũ morți de om, or în târgu domnescu, or în ce sat, să ià venitul.» — 149.

¹ În mazilie.

² Domnul veni în Scaun la 1-iũ Octombrie 1741, după Neculce (p. 416). Pentru numirea lui, v. raportul olandes din 16 Septembrie, în *Doc. Callimachi*, I, p. LV, nota 1.

«Lăcuitarilor, să aducă pâine de vândut la Iaș: grâu, orzu, mălaiu, făin[ă], și carăle boilor niț la un beilic nu să vor lua, și pâine ce vor aduce, încă vor vind'o cu prețul ei.» — 150. Pentru două iarmaroace la Fălciu, și pentru ziua de târg. — 151. Pentru mergerea la Focșani a Divan-Efendiului lui Grigore Ghica. — 152. Vornicului de Țara-de-jos, pentru «Horheaï», Lăpușna, Bărlad, «să aibă a lu[a] șugubinele, de fată mare burdihoasă 12 ug. șugubin[ă] și 2 ug. țăobotele fečorilor, și de văduv[ă] 12 lei i 2 ug. țăobotele fečorilor». — 153. «Tărgoveților de Fălci, ca să strângă ei toată dijma dup[ă] locul domnescu, a târgului Fălciului, să le fie pentru cheltuiala târgului.» — 154. Pentru un om omorît de doi Turci la Ținutul Sorocei. — 155. Banului, pentru ca trimesul lui la Ocna să iea venitul: «câte trei ban[i] de drobul de sare, atăta steți, cât și drobii, — den toat[ă] sare ce să va încărca de la ocna, pă obiceiă, însă și sare ce să va fi încercat de la schimbare Domniilor până acum». — 156. Spătarului, ca să-și iea venitul «dup[ă] jumătate de starostie a Cernăuților». — 157. Lui Vel Cupar pentru venit: «de toate cărcumele, câte 44 bani de cărcumă și 2 oc[ă] vin, orce fel de băutură ar fi, atăta la târguri, cât și la iarmaloce». — 158. Plîngerea unui Jidov din Ținutul Sorocei contra unuia de peste hotar, care-î oprise «hacul» pe trei ani și-î luase și «18 ug. aur ungurești, cari i-au fost trimis un frat[e] a lui Iosăp de aiă acolo, ca să-î cumpere horilcă». — 159. Către Vel Căpitan de Codru, pentru că «lăcuitarii di pe Prut, den satele de pe di iastă parte», se plîng «pentru Tătar[i], că fac multe furtușagur[i], și mai vartos Tătarăi ce sânt mai de margine, de spre Orumbet-Olu. Aū cercat Măria Sa lucrul acesta cu mijlocire ca să-s opriască Tătarăi a nu mai trece Prutul pe aiurile în iastă parte, făr numai pe podul de la Fălciu, precum aū fost obiceiul veachiū. I-aū vinit carte de la — mărzacul, carile să află acmu într-a-astă vreme mai cap între Tătarăi mărgineni, scriind cum și dum[nealui] aū dat poroncă Tătarălor, numai pe pod[ul] de la Fălciu să triac[ă].» Să nu-î mai lese locuitorii pe aiurea; călcătorii «să-î prindză și să-î pună în heră și să-î aducă la Vel Căpitan, și el să-î trimită la mărzacul mai sus numit, ca să-ș iă plata lor.» — 160. Pentru sătenii ce aū bătut pe un copil

de casă, «ce mersese să pliniască fânul de boerescu». — 161. «Un boiar a lui Mihaï-Vod[ă]¹ mărgând la Tighine.» — 162. «Vel Ușer, mărgând la Smail.» — 163. Răspuns prin Vel Căpitan de Soroca la guvernatorul de Movilău, care arătase că fusese trimis să viziteze pe Domn, dar nu îndrăznise, pentru ciumă. «Boală de ciumă nice n'au fostu, nice este; atâta: s'au fostu în-sămnat de mult la o cas[ă], și pe urmă au ferit Dumnezeuu». — 164. Altă scrisoare de la guvernatorul de Rașcov, pentru niște oameni «de acolò, din gruntul dumilorsale», cărora «li-au cursu strămbătate». — 165. Ordin ca egumenii să vie cu actele lor de proprietate la Bobotează. — 166. Proces al unor Dorohoieni cu niște Turci, pentru niște berbeci. — 167. Pentru o datorie a lui «Hagi Mane Arman i Andronic staroste de Armeni din Iași». — 168. «Pentru Lipovenii ce sânt așezaț la Bănești și la Rușcori și la Dragomirna și la Salce și la Hățăști și la Sănăuți și la Zamostie, ce sânt la Ținutul Sucevei, i la Budești pe Cracău, ot Ținutul Niamțului, i la Hărlău . . . , șezând pe moșii omenestii . . . Unii dintre dănșii au arătat și tocmala ce au cu stăpânii moșiilor, de dau pe an de cas[ă] câte un leu, alții câte 2 zloț; aca tocmală, vrând ei a mai șadè pe aceli moșii, să rămăe tot nestrămutată.» Ceilalți, «mai mult de cât un leu de cas[ă] pe an să nu dè stăpânii moșii, și altă dijmă să nu dè, nici cu clăci să nu-i supere; însă, vrând ei a să mutà pe locuri domnești, să șad[ă] cu pace, și neci leul acela să nu dè, neș altă dejmă [v. și n° 124].» — 169. Către niște locuitori ce se învoise a *face* boierului «câte un stog de fân de om pe an, și să-i aducă și pâne de acolò la casa lui». — 170. Către starostele de Cernăuți, pentru ciobanul de oi fugar al unui Turc. — 171. Numire de Sărdar turc la Galați, cu «5 neferi și 10 Arnăuț, cu stegariu lor». — 172. Pentru un boier care să-și apere pădurea, «să nu o tae nime». — 173. Altuia tot așa, pentru «redierile» sale. — 174. Confirmare pentru satele unui boier: «și să pue vorniceii pin sate, și toț oameneii să asculte de dumnalui Vornicul». — 175. Pentru niște Turci benderlii, ce se plîng că se cere a doua

¹ Domnul muntean.

oară goştina ce au dat ei şi ciobanii lor. — 176. Pentru nişte negustori ce şed în dughenile Goliei şi refuză a da chiria: «câte un leu . . . pe lună». — 177. «Năvodarilor celor ce vânză peşte pe malul Brateşului şi fac stricăciune viilor.» — 178. Aceloraşi: «să-s părăsască de a mai făc[e] vadur[î] pe dreptu viele ce sânt pe mal, ş'ardu gardurile şi hărăgiî. . . De a mai vini jalobă ca ačasta, acolo în mal să vor spândzura; căc acolo este cânpu cu mult greu.» — 179. Pentru un Turc ce luase în arendă o baltă a Mitropoliei la Galaţi şi stricase contractul. — 180. Pentru un *salahor* turc, care vine să urmărească pe Turci «de la Lăpuşna», cari fac *zulumurî* «tărgoveţilor». Să prindă pe vinovaţi, şi să-i ducă în fiare la Bender, «şi pe ciialalţi încăş pe toţ să-i goniască de acolo, din vreme ce nu sânt tărgoveţi mulţamiţi cu dănşii». — 181. Sărdariul e mustrat: să scrie şi la capuchihaiaua de Bender şi să trimeată şi «pe o muiare curvă, ce să află în casa unui Turcu». — 182. Pentru o căruţă luată la conace de la «Marcu Jidov din Bărlad». — 183. Datoria unui Armean din Suceava. — 184. Starostelui de Cernăuţi, pentru a scoate «un tianc cu multe de toate», oprit la Sniatyn unor Armeni din Roman, «cu nişte prič[i]ni răsuflete». — 185. Pentru o casă în Bacău: un orăşan «ungur», Martin Cancia, pretinde că nu e pe loc domnesc, ci «pe locul lui, unde au curăţat el, şi i-au tăiat pomefiî». — 186. Ordin către Antiohie Caragè Vor[nicul] ot Bot[o]şani i Iliaş Vel Căp[i]tan de Dorohoiu, ca să facă o hotărnicie la Păpăuţi. — 187. Pentru un Turc din Galaţi, cerut la Brăila «cu dovgieî, pentru blestemătiel[e] ce au făcut». — 188. Pentru un fiu al lui Grigoraşco Moţoc, «cari-i pribag la Moscal[i]». — 189. Pentru «jaloba preutului Dumitraşco ot Călimăneşti i a Cuziî Postelnicul cu fraţiî lor, răzeşiî de Păţăşti» (Ţinutul Putna). — 190. «La ghinărariul de Braşov, pe jaloba Maniî şi Ion, Bărsaniî de Caşin, cariî au strănsu 950 mascur[î] de la Muşerhud şi dintr'alte sate din Ţara Unguriască, şi i-au adus în Moldova, de i-au îngrăşat, având tocmală câte un zlot de mascur, şi pe urmă stăpăniî mascurilor li-au poprit din tocmala lor câte 15 ban[î] de mascur.» — 191. Către «goberna de Săbiî» pentru o judecată. — 192. Recomandare pentru «proin episcop

Minas», care se duce «cătră Locurile Sfinte». — 193. Către Vel Căpitan de Covurluiu, pentru o plîngere a călărășilor de Puțeni, «zăcând călărășii că, amestecându-ș Căp[i]tanul [de Puțeni], Movila, vitile sale în vitil[e] satului, la rupta unui văcărit, în trecutul an după Moscal[i], și neplătindu-ș Movila văcăritul său, aū luat zloțașii vite a lor... și li-aū pus de aū stătut zalog un an la Dum[i]tru vameșul în Bărlat, și, măcarū că Movila ș'aū dat baniū săi, ș'aū mântuitū rămășița, dar ei sântū păgubaș de sãmbra a 4 boi și de hrana a 2 vac cu vițai, ce aū stătut zălojite... și încă li-aū luat Dum[i]tru Vameșul și 14 lei cheltuiala acelor vite de un an, ernaticul și văcăritul». — 194. Plîngere a unui Alexandru Necoară contra lui Movilă, «că i-aū dat Movila ban[i], ca să-ī îmbrăc[e] pe la oameni, unde ar găsi, să-ī facă 160 vedre vin, zăcând că la vremea culesului viilor ș'a trimite și vas[e] să-ș străngă vinul, și, la vremea netrimităndu-ș vas[e], ciī cu datorie ș'aū vândut vinul, și el, cu învățătura Căp[i]tanului Movilii, aū luat ban[i] de pe la oamenii, cu bașul lor, și i-aū dat ban[i]». Apoi Movilă «iar i-aū lipădat ban[i], și i-aū luat un vas de vin din pivnița lui așădzat[ă], și plătit și de vadrărit, și aū vândut vadra de vin câte un leū.» Se hotărăște jurămînt în biserică. — 195. Pentru niște vite luate de Movilă, «dănd samă că, fiindu fugiț oamenii de Puțeni peste Săretiū, la vreme cãnd eșis[e] cătanil[e] din Țara Unguriască pe supt munte, atunce amestecându-s[ă] ei cu alț bejenar[i], s'ar fi pripășit la dãnșii niște mănzaț, și iarăș omin[i] de ai lor i-aū colăcit.» — 196. Pentru niște «părți de moșii cu več[i]ni» la Ținutul Cernăuților. «Hermeziu, car[e] aū murit în Țara-Romăniască¹... Părțile ce sânt frățăști... Unii din vecin[i] aū fost și cu Hermizeul în Țara-Romăniască, până la moartea lui, și de acolo aū venit la pãmăntul lui, și i-aū însurat.» — 197. Către Căpitanul de Ciuhur, să poată «aduč[e] liudzi, oamenii strein[i], din raiaoa Hotinului, or[i] din Țara Leșască, să fie beșlei, la fieștecar[e] sat câte un beșleū, să fie pentru paza marginii și de apărare lăcuitorilor de pri-

¹ V. capitulul precedent.

c[i]nile Turcilor ce trăescu acolo: vor fi scutiț de ăfertur[i], nemică nu vor da, numai ei vor păzi slujba lor, care este de odihna lăcuitorilor, cum am (*sic*) fostu și mai înainte la așa margine». — 198. «La Costandin Vornicul ot Cănpullungu, pentru jaloba ă-aū jel[u]it oamenii, Cănpullungenii, din Vamă, pentru niști vite a unui Arman, anum[e] Bărnad, din Țara Leșască, car[e] li-aū fost adus acolo, în munții Cănpulungului, fără de voia lor; car[e] vit[e], mănăcând o samă și Moscalii, atunce s'aū fost făcut carte la dregătoriul Cănpulungului, și ar fi plinit și de la dănșii 91 lei, 10 pot., luându-le vite dreptu acești bani.» — 199. Pentru o datorie ce are un locuitor din Tismenicza (Polonia) față de moștenitorul lui Pană negustorul din Botoșani. «Iar, de n'or căuta la dreptate, apoi nič noi n'om sufer[i] a rămănea omul nostru păg[u]baș, ce cu alte mijlocir[i] i să va plini paguba.» — 200. Pentru un Polon care a dat lui Toader Sfeclă «2 boi pe pâine, și i-aū datu numai 9 cetferiç, iar 11 cetferiç aū rămas, și, mergând să-i deai pâinea, l-aū zăberit stăpănul lor de o iapă, cu hamur[i] cu tot, cu 11 pândză de saç, pentru o fâmiea din raia, ce aū scăpat de la Moscali și s'aū fost măritat după un Rus, de unde siad[e] Sfeclă, și, având iă alt bărbat în raia, aū fugit, și dziç[e] Liahul că aū luat așa fâmiea un habaciū și 17 coț de pânză». — 201. Pentru «Sandul Tuduri, cupeț ot Iaș», prins în Polonia și zăberit de 13 ughi, pentru niște cărauși. — 202. Pentru niște vite ale unui Turc rob la Ruși, lăsate la «un Gavril vătăman în Trifești». — 203. «Giudelui de Țigani hătmanești», să-și strîngă Țigani, «și să-ș dei poclon hătmanescu, pe obiceiū... Așjidirea și pentru Țigani strein[i], ce ar vin[i] dintr' altă țară, pe toț să aibă a-i pune la čata lui... Pentru moarte de om și pentru șugubin[ă], îi va gudeca dum[nea]lui Hatmanul, și, pe unde vor îmbla ei, nime cai lor la olac să nu le iă, nič căruțile lor la podvoz.» — 204. Pentru bani rămași «la Lefter starostil[e] ot Chișinău, cu zapis, de pe niști cofe a lui Enach[i] cafigiul al Domnie Sal[e] Grigor[e]-Vodă». — 205. La «gudele de Țigani strein[i] ursar[i], ă-aū venit din Țara-Româniască»: să poată sta în Moldova «acestū șarbu domnescu, cu toată čata lui». Nu vor da decît «birul pe an,

